

KORTESJÄRVI Rantala Merapakankangas

Kivikautisen asuinpaikan
koekaivaus

Hannu Kotivuori 1985

KORTESJÄRVI Rantala Merapakankangas

Kunta: Kortesjärvi

Kylä: Rantala

Tilat: A) RNro 3: 155, Uusikangas, om. Vilho Peltonen, 62470 PURMOJÄRVI
3:122, Lahtinen, om. Heino Kalevi Lahtinen - " -

B) yht. maa (om. Kortesjärven kunta)

Sijainti: Peruskartta 1:20 000, 2314 02 KIELINEN (1977)

A) x = 7020 70 p = 7026 05

y = 460 56 i = 310 11

z = n. 61 m k = n. 61 m

b) x = 7020 97 p = 7026 34

y = 460 46 i = 310 02

z = n. 61 m k = n. 61 m

Aikaisemmat tutkimukset: -

Julkaisut: Mirja Miettinen, 1983. Esihistoriallinen aika Etelä-Pohjanmaan järvisuudulla. Teoksessa: Järvisuuden historia I, s. 150-151 ja kuva s. 147.

Löydöt: Ivar Lahtinen löysi noin vuosien 1957-58 vaiheilla hiekanotossa (kohde a) noin 19 kpl tyypillisen kampakeramiikan tyyllivaiheeseen II:2 luokiteltua (ks. em. teos s. 151) saviasian palaa, jotka hän luovutti tunnetulle muinaisasiain harrastajalle, Väinö Tuomaalalle. Tutkija Mirja Miettinen löysi ilmeisesti samasta astiasta olevien palojen kuvan (em. teos s. 147) Seinäjoen maakuntakirjaston arkistosta ilman tarkempia löytötietoja, jotka löytäjä myöhemmin täsmensi. Itse palojen sijaintia ei ole saatu selville. Löytöpaikka oli kuitenkin hiekkamaassa ja noin 50-60 cm syvällä.

Kaivauslöydöt: Kohde A - KM 23110:1-15

Kohde B KM 23110:16-17

Aikaisemmin paikalta saadut löydöt: KM 22556

Kertomukseen liittyvät karttaliitteet:

Ote peruskartasta 1:20 000, 2314 02 KIELINEN (1977) A4 s.6

- kartasta ilmenee tutkimuskohteen sijainti

Yleiskartta 1:1000 (2 kpl, liitettävissä toisiinsa asettamalla A -kirjaimet päällekkäin)

- kartasta ilmenee koekaivauskohteet A ja B A4 s.7 ja 8

Kertomukseen kuuluvat negatiivit 64167-64175 ja diapositiivit 10240-10243, joista on erillinen luettelo sivulla 5 .

Tutkimuksen tarkoituksena oli paikantaa kyseisten keramiikanpalojen löytöpaikka ja suorittaa koekaivaus (koekuopitettu ala noin 23000 m²) sen vaiheilla todennäköisesti olevalla kivikautisella asuinpaikalla. Tutkimukset tehtiin 8.- 12.7.1985 valtion työllistämistuen ja Korttesjärven kunnan myöntämien varojen (yli 5000 mk) avulla palkatun viiden nuoren toimiessa kaivaustyövoimana. Kaivauksen johtajana toimi Matti Bergström ja piirtäjänä Hannu Kotivuori, joiden palkkakustannuksiin museovoraston esihistorian toimisto oli varannut määrärahan.

Alueen sijainti ja topografia

Tutkimuskohteet ovat noin 3 km Korttesjärven kirkosta kaakkoon olevan hienohiekkaisen mäntykankaan länsireunassa, noin 350 m (kohde A) ja noin 175 m (kohde B) kirkonkylästä Lappajärvelle vievästä tiestä lounaaseen. Merapakankangas on melko tasainen, noin 900 x 300 m laaja metsäniemeke, joka rajoittuu etelässä Purmojokeen, lännessä noin 300 m leveään Hööpakannevaan ja idässä peltoaukeaan. Harjanteen keskitse kulkee jokivarteen ja Luhtalan tilalle vievä hiekkatie, jonka länsipuolella on neljä laajaa hiekkakuoppaa. Suurimpaan kuoppaan on aidattu pohjavesipumppaamo (ks. yleiskartta s. 7). Metsäkankaalla risteilee lukuisia, kapeita tieuria ja polkuja.

Tutkimuskohde A

Mainittujen keramiikanpalojen todennäköisimmäksi löytöpaikaksi voitiin todeta tilan RNro 3:155 alueella oleva hiekkakuoppa, jonka kaakkoisreuna on noin 50 m vesipumppaamon verkkoaidasta ja sen suuntaisesti kulkevasta korkeajännitejohdosta luoteeseen. Tämän 90 x 60 m laajan hiekkakuopan eteläreunasta poimittiin hiekan mukana alasvaluneita pii- (:9), kvartsi- (:10) ja kivilaji-iskoksia (:8) sekä piikaapimen? katkelma (:11). Vastaavalle kohdalle kuopan reunaa kaivettiin 8 x 1 m laaja koeoja nro 1 (ks. yleiskartta s. 7). Tästä löytyi 10 kpl pii-iskoksia (:1 ja :3) ja 27 kpl kvartsi-iskoksia (:2 ja :4) heti turve-

kerroksen alla olevasta, ohuesta silttikerroksesta. Noin 5-7 m etelään viettävään rinteeseen tehdyistä koeruuduista nrot 4-6 poimittiin lisäksi 7 kpl kvartsi-iskoksia (:5-7). Hienoperäisessä hiekassa ei ollut liesikiveyksiä ja laikuttainen, ohut kulttuurikerros näkyi vain paikoin.

Näiden löytökohtien ympärille tehdyt koekuopat osoittautuivat löydöttömiksi. Noin 12 m hiekkakuopan reunasta etelään tehdyistä koekuopista havaittiin kaksinkertaista silttikerrosta: 10 cm turvetta, 5 cm silttiä, 5 cm hietaa, 5 cm silttiä ja lopulta puhdasta hiekkaa. Toisen silttikerroksen yllä on hieman huuhtoutunut hiiltä. Tämä osoittanee paikalla olleen muinaisrannan paikan. Kokonaisuudessaan asuinpaikasta lienee tällä kohdalla jäljellä noin 12 m leveä kaistale, jonka pituus on löydöttömien koekuoppien rajaamana noin 17 m. Myös hiekkakuopan muilla reunoilla ja oletetulla rantatasanteella oleva maasto koekuopitettiin, kuitenkin löytöjä havaitsematta.

Hiekkakuopan itäreunassa olevan ajoluiskan keskellä on punamultalaikun jäänteet ja sen vieressä olevalla törmällä havaittiin kahden kvartsi-iskoksen (:13) ohella katkelma oikoteräisestä, sädekiviliuskeisesta kivikirveestä (:12). Teräosa on hieman kourumainen ja terä- sekä reunat ovat hyvin hiotut. Myös kaivanteen länsireunalla oli kolme pientä kvartsi-iskosta (:14). Itäpuolisella kankaalla olevaan, noin 5 x 4 x 0.4 m laajaan, painanteeseen tehty koekaista osoitti maannoksen olevan tavanomaisen (ks. kuvat s. 10), joten kuopan merkitys jäi epäselväksi.

Tutkimuskohde B

Kivikirveen (:12) löytökohdasta noin 230 pohjoiseen on pienempi noin 50 x 20 m laaja ja melko äskettäin kaivettu hiekkakuoppa yhteismaa-alueella. Sen länsireunassa on neljä asuinuopalta vaikuttavaa painannetta ja kaksi noin 2 x 2 m laajaa kuoppaa (ks. yleiskartta s. 8). Itse painanteita ei tutkittu, mutta niiden ympäristö sekä hiekkakuopan reuna koekuopitettiin. Vain kahdesta koekuopasta (a ja b) löytyi yksi hieman epämääräiseltä vaikuttava kvartsi-iskos kummastakin. Mikäli paikalla olevat löydökset ja kuopanteet lukeutuvat kivikautiseen asutukseen, kuten painanteiden ulkomuoto viittaa, ei alueen hiekkamaassa ole juuri siihen liittyvää aineistoa.

Koekaiivauksen tulokset

Eteläisemmän (kohde A) hiekkakuopan lounaisreunassa on merkkejä kivikautisesta asutuksesta, kuten myös kuopan itäreunassa. Ilmeisesti alunperinkin varsin rajoitetulla alalla ollut asuinpaikka on ilmeisesti pääosin tuhoutunut hiekanotossa, mutta sen eteläreunasta on jäljellä noin 17 x 12 m laaja alue sekä mahdollisesti joukko hajapisteitä. Järvi-seudun historiassa (1983, s. 149) kuvatut, lähinnä tyypillisen kampakeraamiikan tyyllivaiheeseen II:2 luettavat saviastian palat ovat ilmeisesti peräisin tämän kuopan paikalla olleesta, nyt jo tuhoutuneesta osasta asuinpaikkaa. Toisen (kohde B) hiekkakuopan reunasta löytyneet iskokset ovat siksi epävarmoja ja vähäisiä, ettei todennäköisiä asuin-kuoppiakaan voida yksiselitteisen varmasta luokitella osaksi kivikautista asutusta.

Alue kuulunee muinaisjäännösluokkaan II.

Helsinki 28.1.1986

Hannu Kotivuori

Tutkija

Matti Bergström

Tutkija

Kertomukseen liittyvät negatiivit ja diapositiivit:

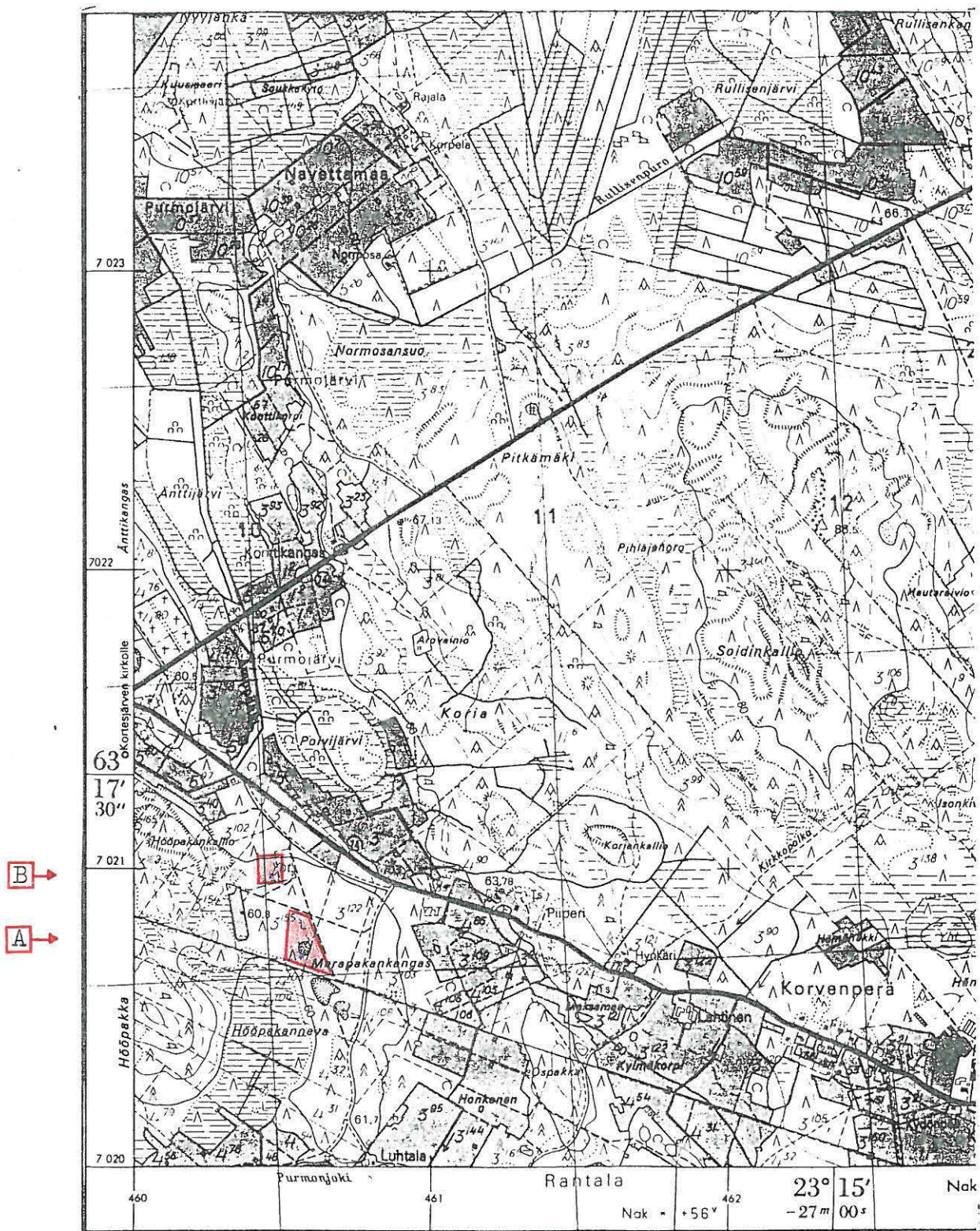
Neg. nro	dia nro	aihe
64167-172	10240	Kivikautinen asuinpaikka (kohde A), hiekkakuopan takareunassa, pohjoisesta, panoraamakuva (neg).
64173	10241	Mäntykankaalla oleva painanne, taustalla hiekkakuopan (kohde A) eteläreunaa, ennen koekaistan aukaisua, koillisesta.
64174	10242	Kuten em., turve poistettuna, koillisesta.
64175	10243	Kuten em., lähikuva kuopan keskellä tehdystä profiilista, kuvassa puhdas hiekka, koillisesta.

KORTESJÄRVI Rantala Merapakankangas

Hannu Kotivuori 1935

Ote peruskartasta 1:20000 2314 02 KIELINEN (1977)

-tutkimusalue merkitty punella

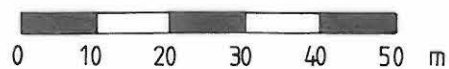
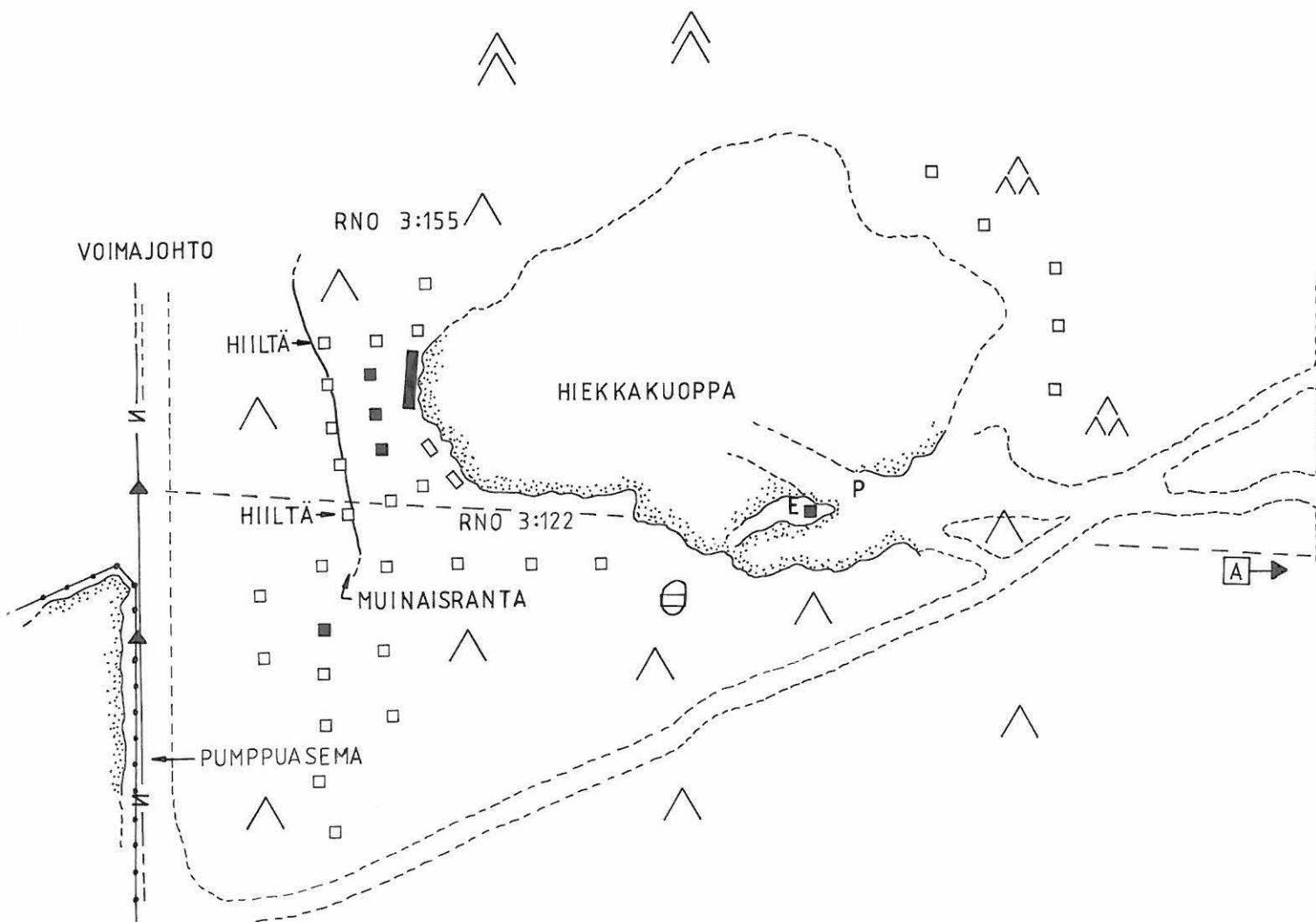
KORTESJÄRVI Rantala Merapakankangas

H. Kotivuori 1985

Yleiskartta 1:1000

Piirt. H. Kotivuori

- koekuoppa - löytöjä
- " - löydötön
- E esine
- P punamultaa
- kuoppa
- ▲ rajakivi
- A karttaliitos

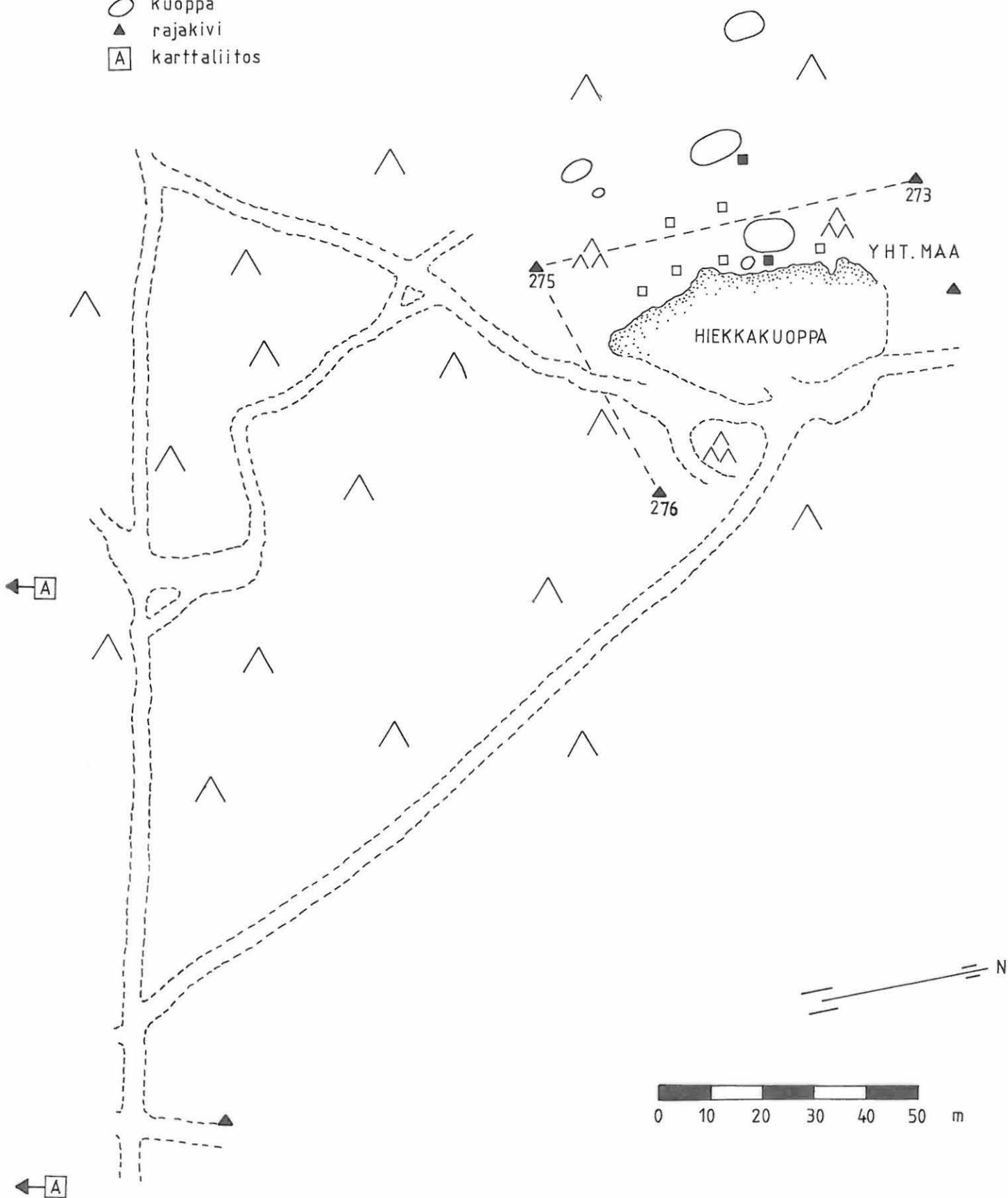
KORTESJÄRVI Rantala Merapakankangas

H.Kotivuori 1985

Yleiskartta 1:1000

Piirt. H.Kotivuori

- koe kuoppa - löytöjä
- - löydötön
- kuoppa
- ▲ rajakivi
- A karttaliitos

KORTESJÄRVI Rantala Merapakankangas
H.Kotivuori 1985

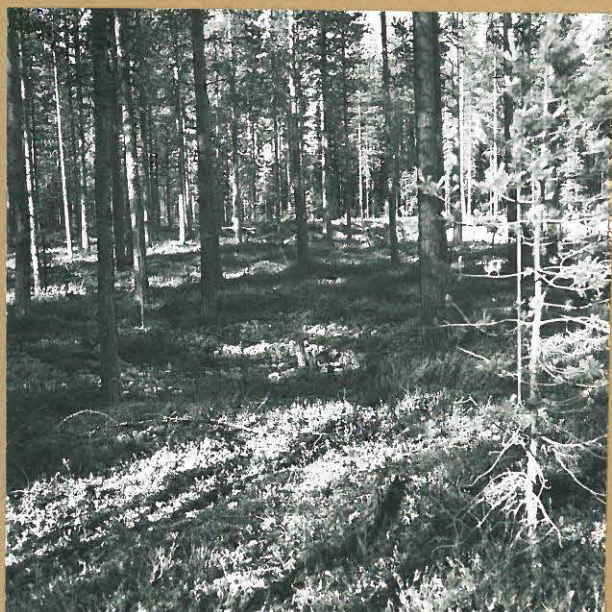

KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA KUOPAN TAKAREUNASSA, PÖHJOISESTA.

F. 64167 - 172

Valok. M. Bergström

KORTESJÄRVI Rantala Merapakankangas
H.Kotivuori 1985

f. 64173

Kuvassa keskellä kuopanne män-
tykankaalla, taustalla hiekka-
kuopan eteläreuna, koillisesta.

f. 64174

Koekaista em. kuopan halki, turve
poistettu, koillisesta.

f. 64175

Lähikuva em. kuopasta, profiilissa
puhdas hiekka, koillisesta.